ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

CHILDREN'S MAGAZINE

РІК VII. СІЧЕНЬ 1960 Ч. 1. (65

Наша пошта

Наш читач Володя Пилипчук з Сент Катарін (Канада) пише:

Дорога „Веселко"!

Тебе передплатила для мене моя Мама, бо Тата вже не маю. Дякую Тобі за цікаві історії, які читаю вголос, а Мама слухає і мені дещо пояснює. Маю десять років, ходжу до школи, до п'ятого відділу. Я закінчив уже п'ять відділів „Рідної Школи". Вдома маю багато українських і англійських книжок, наприклад, „Коли ще звірі говорили" Івана Франка, „Бабунині казки" Т. Білецької, „Лиса Микиту" — це дуже смішна книжка — і багато інших.

З „Веселки" я найбільше сподобав собі оповідання „Пригоди котика Мурчика", бо маю такого самого котика.

Ще хочу Тебе, „Веселко", запитати: чи Ти вмістила б мого віршика, що я сам написав?

До побачення, „Веселко", наступного місяця!

Відповідь Редакції:

Дорогий Володю!

Маєш дуже добру Маму, що передплатила Тобі „Веселку" і читає її разом з Тобою та пояснює те, чого не розумієш. Славно, що Ти ходиш до школи українознавства та продовжуєш вдома читати про Україну. Це обов'язок кожної української дитини. Тішить нас також, що маєш гарну бібліотеку. В „Веселці" знайдеш не одну згадку про нові книжки для дітей, якими зможеш збагатити свою бібліотеку.

Як зветься Твій котик і чи він такий збиточний, як Мурчик?

Свого віршика пришли. Ми радо використовуємо писання дітей у рубриці „Куток Юних Авторів".

Вітаємо щиро Тебе і Твою Маму!

1. РІЗДВЯНА ЗАГАДКА

Гостя в нас не будь-яка:
Вся зелена і струнка,
Кольорові намиста,
А волосся золотисте,
Лямпочки горять іскристо...
Радо ми її вітаєм,
Пісню про Христа співаєм.

Б. Д.

***

2. ЩО ЦЕ?

а. Чотири ноги має, але не звір, є пір'я, але не пташка.

б. Чотири роги й чотири ноги, а стоїть-держиться підлоги.

в. Що воно таке: дір багато має, а воду тримає?

г. Зуби має, та ніколи ними їжі не кусає.

ґ. Має обличчя, та не має голови, має руки, та без ніг, але ходить постійно і рахунок добре знає.

***

3. НАРОДНІ ЗАГАДКИ

а. Удень вікно розбите, а вночі вставлене.

б. Сам не біжить, а стояти не велить.

в. Кругом вода, а з питвом біда. Хто знає, де це буває?

г. По морю йде, йде, а як на берег зійде, тут і пропаде.

ґ. П'ять комірок, а один хід.

4. МУЗИЧНА ЗАГАДКА

Десь у гаю родилася,
У хаті опинилася.
Була німа і нежива —
Тепер говорить і співа.

Зате ж як розкуражиться,
Уся біда уляжеться:
Такий гармидер заведе,
Що й бас товстючий загуде.

Хто з нею добре знається,
До того обзивається,
А хто не влад її бере,
Аж по душі вона дере.

Батьки, і паніматоньки,
І хлопці, і дівчатоньки
Аж не потовпляться, біжать
До танців жижечки тремтять.

Буває так зажуриться,
Що й люлечка не куриться,
В очах сльозинка заблищить
І чуле серце заболить.

Якая ж то порадонька,
Цікавая принадонька,
Що вміє плакать і співать,
І жартувать, і потішать?

Л. Глібів

***

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК І ВИСЛІДИ КОНКУРСУ з чисел „Веселки" за місяці липень, серпень, вересень, жовтень, листопад і грудень 1959 р. будуть вміщені в числі за лютий 1960 року.

НАСТУПНИЙ КОНКУРС І ЛЬОСУВАННЯ нагород за правильні розгадки відбудеться в квітні, а вислід буде проголошений в числі „Веселки" за травень ц. р. Хто хоче взяти участь у конкурсі, мусить прислати правильні розгадки з чисел „Веселки" за січень, лютий і березень. Останній реченець 10-го квітня ц. р.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Всіх передплатників „Веселки", які залягають з передплатою, просимо негайно вирівняти свою заборгованість, інакше прийдеться стримати їм висилку журналу.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи П. Андрусева. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $4.00 per year.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
П. Андрусів — Ангел і пастирі
Оформлення 3-ої сторінки Е. Козака

Володимир ПЕРЕЯСЛАВЕЦЬ

РІЗДВЯНИЙ ПРИВІТ

Різдво — наче казка якась золота:
У сяйві купаються села й міста,
На небі врочисто сіяють зірки,
Немов на престолі у церкві свічки,
Кімнати ялинками прибрані всюди,
Співають колядок усміхнені люди
Про те, що Предвічний вродився нам Бог —
Яке ж чарівливе, хороше Різдво!

І ми, малі діти, з матусею й татом
Хороших колядок співаєм багато
І в час, як лунає різдвяний той спів,
Ми линем душею у Київ і Львів,
В зелені Карпати, в Дніпрові луги,
Що їх нам забрали лихі вороги.
„Вітаєм вас, рідні, близькі та далекі,
Вітаєм вас, гори, берези, смереки,
Вітаєм вас, села, міста України:
Христос народився — а Ірод загине!"

ІЗ РІЗДВОМ, З ВЕЛИКИМ СВЯТОМ . . .

Із Різдвом, з великим святом,
У веселу Вашу хату,
Де ялиночка чудова,
Шле ВЕСЕЛКА кольорова
Дітям радісний привіт
Скрізь, на цілий світ!

Любі друзі, дай Вам Боже
Все, що добре, все, що гоже,
Щоб невдачі Ви не мали,
Щоб училися, читали
Ще гарніше, ніж торік —
Цілий Божий рік!

Хай Ісусик із повітки
Вам дарує щастя, дітки!
Ви ж Небесному Дитятку
Заспівайте всі колядку,
Щоб Ісус зрадів,
Український вчувши спів.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Е. КОЗАКА*

Їде полем Біла Пані,
Пишна краля зимова,
Вихри-коні тягнуть сани,
Сяє срібна булава.

Ми ж Господньому Дитятку
У святу Різдвяну Ніч
Заспіваємо колядку
В тихім сяйві зір і свіч.

СВЯТ-ВЕЧІР СІРОГО ЗАЙЧЕНЯТИ

Ілюстрація Е. Козака

Чи був хто з вас узимі в лісі? Якщо ні, то може хоч на картинці бачив ліс у білій зимовій одежі, у срібних мережках інею? Здається, гарно-чудово, мов у казці: все сяє та мерехтить, мов справді Зимова Краля прибрала гілки перлами й самоцвітами.

Авжеж, здається... Але запитали б ви сірого зайченятка, як йому живеться в тому лісі!.. Якби змога, воно б розказало вам, як йому холодно ночувати в ямці біля старого пенька у тріскучий мороз або серед снігової заметілі! А їсти що? Немає ні свіжої травички, ні смачних запашних листочків. Глибокий сніг прикрив грубою кожушиною зів'ялі замерзлі стеблинки та галузки кущиків з їстівною корою.

Тож не тільки холодно, але й голодно зайченяті. Сидить воно під смерічкою, труситься, хухає в лапки та ще й раз-у-раз розглядається, чи не підкрадається вовк або лис — ох, Боженьку, не допусти попастися такому в зуби!.. З кісточками, з кожушком з'їсть, сліду не лишить... Ух, життя в лісі зимовою порою — не жарти!

Прийшов Свят-Вечір, холодний і сніжний. Цілий день гуляла метелиця над лісами, засипала снігом усі галявини й переходи. Під вечір негода трохи ущухла, хмари розійшлися, і бліде, схоже на кригу сонце кинуло останній прощальний погляд на землю.

— Ох, як хочеться їсти! — подумало зайченя під низенькою ялинкою. — Тут, у ялиновому лісі, нема й травинки сухої. Піду на узлісся, там біля лісничівки стіжок конюшини...

О, зайченя добре знає той стіжок пресмачної конюшинки, хоч з нього ще не куштувало ні одної билинки, ні одного листочка. У лісничого дві здорові собаки — Господи, які страшні! Як загарчать, як загавкають, то в зайченяти кров у жилах холоне, серце завмирає. І завжди зайченя втікало від того гарчання далеко-далеко, в темні провалля та в непрохідні хащі.

Але голод не жартує, і сьогодні воно таки піде до того стіжка біля лісничівки. Може собаки спатимуть, не почують...

Смеркалося. Западаючись по вуха в пухкому снігу, зайченя вийшло з ялинника, пострибало берегом малого лісового потічка й підійшло до садка за лісничівкою. Стало дибки, наставило вуха — кругом тихо-тихесенько... Знов поринуло у сніг. Ось воно вже коло стіжка з пахучою конюшиною. Голодне, хапало стеблину за стеблиною, листочок за листочком і їло-їло... Ах,

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО Й ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ Співробітникам, Передплатникам, Читачам, Їх Батькам, Виховникам і Вчителям, всім Прихильникам і Жертводавцям

б а ж а є

ВИДАВНИЦТВО Й РЕДАКЦІЯ „В Е С Е Л К И"

яка ж смачна ця конюшина, як приємно, коли нею наповнюється порожній шлунок!

Насолоджуючись їжею, зайченя на хвилину забуло про лісовий закон обережности: де б ти не був, що б не робив, завжди уважай! І в ту ж мить з-за стіжка вискочили два кудлаті пси.

— Смерть моя! — подумало зайченя, але таки кинулося навтіки, хоч втікати не було куди. Стрибнуло поміж собаками, майже доторкаючись їхніх страшних кудлів — але, на диво, ні одна собака не загавкала, не схопила його, не пустилася навздогін. Собаки немов навіть уступилися, щоб пропустити зайченя у хащі.

Густими хащами пробирався вовк. Пробігаючи, зайченя мало не впало на нього, і вовкові було досить розкрити пащу, щоб схопити його. Але вовк не рушився, не скочив, тільки оглянувся і пішов у своє лігво.

Над потічком причаїлася лисиця. Вона побачила зайченя, що загрузло у глибокім снігу, але не скористалася з нагоди й не помчалася за ним удогонь, тільки байдуже повернулася і замела хвостом за собою слід у молоду грабину.

Захекане зайченя допалося своєї домівки в густім ялиннику. Сіло й почало вмиватися. Голод зовсім не дошкуляв, і страх швидко розвіявся. Зробилося напрочуд затишно й тепло. Крізь покриті снігом ялинові віти було видно темносинє небо, і звідти до зайчика весело моргала рум'яна зірка.

Чи знало зайченя, що то перша свят-вечірня зірка, яка присвічує ангелам, що сходять з неба на землю та співають першу коляду? Що вона приносить з неба на землю Різдво, а з ним спокій і любов? Що навіть між звірми настає мир, і що в цей вечір ніхто нікому не зробить кривди?

Напевно знало! Бо його не зачепили ні собаки, ні вовк, ні лисиця. Бо Різдво святкують не тільки люди, але й уся природа.

Опрацював *Ролянник*

Катерина ПЕРЕЛІСНА

ЗАЙЧИК І ДІВЧИНКА

Ілюстрація М. Бутовича

Зайчик має довгі вушка,
Хвостичок куценький,
Очки наче дві родзинки,
Кожушок сіренький.

Заховається у кущик,
Там у нього ліжко,
Ти підійдеш, а він скочить,
Лиш побачиш ніжки.

Пострибає геть із саду,
Аж у той лісочок,
І не вернеться до ранку
В дівчинки садочок.

І не хоче сірий зайчик
Взяти щось від Олі,
Ані моркви, ні капусти,
Ані бараболі.

Бідна Оля вчора кашки
Навіть насипала . . .
Зайчик кашки не понюхав —
Снігом вся припала.

НЕЗВИЧАЙНА ЯЛИНКА

(На підставі правдивої події)

Юркова кімната була по-святковому прибрана, і в ній приємно пахло ялинкою.

Ялинка була пишна, висока і, коли її поставили на столик, то вона трохи не дістала стелі. Увесь день Юрчикова мати метушилась по кімнаті, прибирала ялинку, чіпляла на неї різнокольорові прикраси. Юрко також допомагав мамі, робив з вати сніжок та підклеював бороду Дідові Морозові. І саме тоді, коли ялинка була прибрана і радісно сяяла блискучими прикрасами, в кімнату вбігла сусідська дівчинка, восьмилітня Марійка.

— Юрасику, — гукнула вона, — ходімо швидше до нас, побачиш, як я нашу ялинку прибрала. У вас також дуже гарна!..

Марійка підбігла до ялинки і з цікавістю розглядала її з усіх сторін.

Юрко стояв біля вікна і сумно дивився надвір, на засніжені дерева і пухнаті сніжинки, що повільно сідали на шибку вікна. Дівчинка підійшла до нього і торкнула за руку:

— Ти чому такий сумний? Може хотів більшу ялинку мати?

— Мені Павлика шкода.

Павлик був найкращим приятелем Юрка. Він мешкав у будинку навпроти.

— А чому тобі шкода Павлика? — не вгавала Марійка. — Він знову впав і розбив коліно?

— Ні, він не падав... У них цього року не буде ялинки.

— Не буде ялинки... — повторила дівчинка. — Це й справді дуже прикро. А може він ще матиме ялинку? Може на базарі ще їх можна купити?

Юрко заперечливо похитав головою.

— Його мати казала, що в них немає грошей, та й на базарі ялинок уже немає. А батько хворіє, ось уже третій місяць у шпиталі.

Марійка засумувала разом з Юрком. Павло був добрим, чемним хлопчиком і всі діти його любили.

— Не журися, Юрку, ми щось придумаємо для Павлика, — знову весело защебетала дівчинка. — Ми запросимо його до нас, і йому буде весело.

— А може він ще більше засумує, коли побачить, що в нас такі гарні ялинки, а в нього — ніякої? Шкода, що я тільки сьогодні по обіді довідався, що Павлик не матиме ялинки, а то б я щось зробив.

Юрко взяв книжку і почав розглядати малюнки. На одній сторінці була намальована ялинка. Хлопчик довго на неї дивився.

— Ех, якби я був малярем, то намалював би велику-превелику ялинку і повісив би у Павлика в кімнаті, все-таки йому веселіше було б. Хоч і мальована, а ялинка!

Марійка заплескала у долоні.

— Ой, Юрчику, а я щось знаю! Швидше біжімо до нас!

— Чому це? — здивувався хлопчик.

— Не питай, сам побачиш... Я тільки тепер згадала... У нас у кімнаті тепер сидить справжній, живий маляр.

— Невже справжній?

— Найсправжнісінький.

Юрко подумав і безнадійно махнув рукою.

— Він напевно не захоче малювати ялинку.

— Ні, захоче, ось побачиш! Він дуже любить дітей, до того ж це наш родич. Біжімо!

**

Марійчин дядько, відомий маляр, приїхав на кілька днів у гості до своєї рідні. Коли діти вбігли в кімнату, він сидів біля столу і читав газету. Марійка і Юрко мовчки підійшли до нього, не наважуючись сказати відразу про потрібну справу. Маляр обізвався до них першим:

— Добрий вечір! Цю дівчинку я вже знаю, це Марійка, а от хто ти такий, козаче, і як тебе звати?

Юрко підійшов ближче до незнайомого чоловіка.

— Добрий вечір. Я — Юрко Прокіпчук. У нас також є ялинка, як і в Марійки.

— А в Павлика ялинки нема, — додала Марійка, — і зовсім не буде цього року.

— А хто такий Павлик? — поцікавився маляр. Юрко посмілішав.

— Павлик — це наш приятель. Він перший учень у клясі, його всі люблять. А ялинки в них не буде, бо вони не мають грошей, щоб купити її. А батько лежить хворий у шпиталі. Та й ялинок уже не продають. І ось ми хочемо просити вас, щоб ви намалювали Павликові ялинку.

— Я вам і паперу принесу, і фарби, тільки намалюйте! — благала Марійка.

Маляр встав з-за стола і швидкими кроками заходив по кімнаті. Він про щось думав. Діти не зводили з нього очей. Та ось він зупинився і весело промовив:

— Ялинку я сам намалюю, та ще й з прикрасами. Папір і фарби у мене є, а ви принесіть мені склянку води. Нумо, до праці!

І Марійчин дядько почав малювати. Обоє дітей з великим хвилюванням стежили за пензлем, що швидко бігав по великому аркуші паперу. А на папері, ніби в казці, виростала ялинка з різнобарвними прикрасами. Чого тільки не було на тій ялинці! І золоті рибки, і червоні грибочки, і зайчик з морквою, і ведмедик з барабаном!..

Час минав непомітно... Надворі вже зовсім стемніло. Коли маляр скінчив малювати, то діти ахнули: ялинка була мов жива.

— Подобається вам? — спитав маляр.

— Дуже подобається! Дякуємо! — в один голос відповіли діти.

— От і добре! Хай ще трохи просохне, а тоді можете віднести вашому приятелеві.

Ввійшла Марійчина мама і поклала на стіл якийсь пакунок.

— Це також передасте Павликові. Тут є трохи цукорків і горішки.

З сяючими радістю очима діти пішли до Павлика. Двері відчинила їм Павликова мати. Сам Павлик сидів біля столу і щось читав. Юрко підійшов до нього і поклав на плече руку.

— Павлику, ти мусиш на кілька хвилин вийти з кімнати. Прийдеш, як я тебе покличу, не раніше.

Хлопчик, не заперечуючи, вийшов. Діти попросили Павликову маму допомогти їм, і всі втрьох вони повісили малюнок на стіну. Пакунок із цукорками і горішками поклали на стіл, а тоді покликали Павлика.

Ввійшовши до кімнати, хлопчик кинувся до малюнка.

— Ялинка! — радісно вигукував він. — Ялинка! А яка гарна, мов жива! І Дід Мороз є!

Маляр не забув намалювати біля ялинки і Діда Мороза.

— Це тобі, — пояснила Марійка. — Це наш родич намалював. А цього пакунка ти сьогодні не розгортай! Розгорнеш завтра вранці.

Павлик все ще стояв посеред кімнати, не зводячи зачарованого погляду з ялинки. Потім підійшов ближче до малюнка і погладив по шапочці Діда Мороза, що стояв під ялинкою. Його мама поцілувала Марійку і Юрка і сказала, що вони — дуже добрі діти. А Дід Мороз дивився на них зі стіни, посміхався і ніби також хотів сказати: „Так, ви дуже добрі і милі діти".

Було це досить давно, відразу після закінчення війни, коли Павлик, Юрко і Марійка жили із своїми батьками в Німеччині. Тепер Павлик уже зовсім дорослий, живе у Франції і часто згадує про ту незвичайну мальовану ялинку, яка принесла йому колись так багато радости.

Алла КОССОВСЬКА

СРІБНИЙ СНІГ

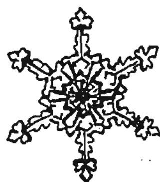
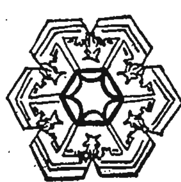
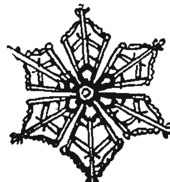
Срібні сніжинки зриваються з неба,
Срібні вістунки зими.
Вже рукавички готовити треба,
Срібні сніжинки зриваються з неба —
Стріньмо ж їх радісно ми!

Тільки оглянешся — їх вже багато,
Білих сніжинок отих,
Густо сідають на землю, на хату,
Ними радіють і хлопці, й дівчата,
Землю покрив білий сніг!

Разом із снігом приходять забави:
Лижви, санки, ковзани.
Хто з нас посягне по першість і славу?
Хто візьме верх на замерзлому ставі?
Нумо, вперед змагуни!

Сніг під санками неначе регоче,
Вітер у вухах свистить,
Крутиться віхола, сліпить нам очі,
Наче спинити, затримати хоче,
Але несила спинить!

Хтось там упав, але зовсім не плаче,
Хоч і побився, мабуть,
Славно, гартуй своє тіло, юначе,
Хай собі плаче якесь там ледаче,
Ти ж загартований будь!

Микола ЩЕРБАК

ВІРШОВАНА

А — це ангел легкокрилий,
Що в небесній вишині
Пролітає невидимий,
Береже дітей у сні.

Б — це Бог та Батьківщина —
Як молитву пам'ятай:
Бог — і рідна Україна,
Золотий, блакитний край!

Ілюстрації Е. КОЗАКА

АБЕТКА

В — це ватра в тихий вечір,
Біля ватри — пластуни;
Ватра — втіха для малечі
В свято співів і весни.

Г — гриби в густому гаї —
Гірчаки, боровики...
Глянь, немов понадівали
Ґостроверхі шапочки.

Наталя ЛІВИЦЬКА-ХОЛОДНА

РОЗПОВІДЬ ПРО КРУТИ

— А все ж воно добре, що ми ходимо на українознавство, — обізвався Юрко, — от і не знали б про Крути. А сьогодні нам про них розказав учитель.

— А мені ще й татко розповів про крутянський бій. Татко жив тоді в Києві, — похвалився Богдан.

— Про Крути найбільше знає дядько Євген, — відізвався з їдальні Богданів батько. — Він вам багато розповів би, але йому тяжко згадувати про те, бо його рідний брат загинув під Крутами.

Дядько Євген був приятелем Богданового батька з юнацьких років, саме тепер приїхав з Европи і поселився у домі батьків Богдана.

Діти ввійшли до їдальні і обступили дядька. Мала Мартуся принесла стільчик від телевізії і примостилась біля дядькових ніг. Всі заглядали йому в очі, сподіваючись оповідання.

— Мені тоді було тільки дванадцять літ, — задумливо, ніби згадуючи, почав дядько Євген, — а то, мабуть, не було б мене тут серед вас, бо й я загинув би під Крутами. А так я був ще малий, сидів вдома і не знав, що на північ назустріч большевикам, які сунули війною на Україну, їде курінь молоді, щоб заступити ворогові дорогу на Київ. Була то справді молодь, бо тільки студенти університету й старші учні гімназії.* Але всі вони понад усе на світі любили Україну й молоду Українську Народну Республіку. Ту любов розбудив у їхніх серцях великий український патріот — Симон Петлюра. Всі вони були мало знайомі з військовою справою. І зброї мали небагато. Але запал їх був великий, і з ним вони виступили до бою проти страшного, добре озброєного московського війська. Вони зустріли большевиків на стації Крути, і там розгорівся бій. Слідом за студентським куренем українська влада вислала справжнє військо, але поки воно доїхало до стації Крути, юнаки з студентського куреня билися вже з ворогом. Бій ішов рукопаш, бо в юнаків було мало набоїв. Українські військові відділи, що над'їхали на допомогу, з жахом побачили, що не можуть стріляти з своїх гармат, бо юнаки перемішались з ворогами і була небезпека, що гарматні набої битимуть по своїх.

— Молодь, що залишилася в Києві, — продовжував свою розповідь дядько Євген, — чекала з напруженням і хвилюванням вісток із фронту. Одного разу ми сиділи в кімнаті сумні й пригнічені, бо вже було відомо, що большевики підсуваються під Київ. Було нас кілька хлопців і дівчат і кожний мав когось близького в студентському курені. Раптом двері до кімнати розчинились і на порозі з'явився наш старший товариш Ігор, який теж брав участь в бою під Крутами. Він був блідий, його уніформа була брудна й подерта. Якийсь час він мовчки дивився на нас, спершись на одвірок. Потім увійшов до кімнати, сів на стілець і сховав обличчя в долонях. Ми мовчали, зворушені його виглядом.

Дядько Євген спинився на хвилину.

— Що ж вам казати далі, діти? Майже всі ті, що поїхали з студентським куренем, загинули. Всіх їх покололи багнетами московські матроси.** А потім, коли українське військо знову відібрало стацію Крути від большевиків, тіла поляглих студентів привезли до Києва і урочисто поховали. Поховали їх як героїв і пам'ять про них не загине серед українського народу ніколи.

Маленька Мартуся дивилася на дядька Євгена великими переляканими очима і врешті тихо спитала:

— А ви знайшли тіло свого братіка?

Дядько Євген не відповів Мартусі, тільки нахилився, поцілував її в голівку і мовчки вийшов з кімнати. Коли двері за ним зачинились, батько Богдана півголосом сказав:

— Так, і тіло Євгенового брата знайшли і поховали з почестю . . .

Діти мовчали, їм жаль стало і поляглих молодих студентів, і дядька Євгена.

Але батько бадьоро гукнув до них:

— Не сумуйте! А краще ніколи не забувайте про крутянських героїв і про день, коли вони згинули по-геройськи — про день 29-го січня 1918-го року.

---

* гімназія — середня школа (high school), після якої можна було вступити до університету.

** матрос — моряк.

Михайло МАМОРСЬКИЙ *Ілюстрація М. ДМИТРЕНКА*

БУЗИНОВІ КИЇ

Різдвяне оповідання

Удосвіта перед Святим Вечором чотирнадцятирічний Андрійко та трішки молодша Оленка пішли до лісу. Щоб здавалося, ніби вони вибралися по сухий хмиз, взяли з собою сокирчину й мотузок. Але те, що найважливіше, торбина з харчами для повстанців, лежала край села під мостом. Поклали її на санчата й пустилися глибоким ярком, що, пересікаючи поле, урізувався в ліс.

У сірім досвітку дітей майже не було видно, бо обоє мали білі кожушки. Горою танцювала метелиця, а послужливий вітер, жбурляючи з поля снігом, скоро засипав людські сліди.

За годину надворі стало досить ясно. На горах щораз голосніше шуміли ялиці.

На узліссі Андрійко видряпався з яру й уважно розглянувся. Треба бути дуже обережним!.. Большевиків зустріти не важко, вони стоять у сусідніх селах і слідкують за повстанцями та за тими, хто їм помагає.

Ні, не видно нікого. Можна йти далі. В лісі снігу менше й затишніше. Діти повеселішали, серце билося рівніше і бадьорість сповнила груди.

— Вже недалеко! — сказав Андрійко.

Дубняк, старий зруб, а далі молода смеречина.

Оленка глянула: молоді ялинки стояли рівними густими рядами, мов військо. Розпущені густі віти зверху побілив сніг та іней, а під ними було сухо й тихо, мов у хаті. Справді, не може бути кращого захисту, як під молодими смерічками.

Андрій стягнув торбу з санок і зник між ялинками. Оленка стояла хвилину сама. Раптом зелені галузки ялинок розхилилися і звідти вийшли дві постаті. За Андрійком ступав юнак у білому плащі та в сивій шапці з тризубом. Оленка догадалася: то певно повстанець. Недаремно в руках у нього була рушниця, а за поясом видніли ручні ґранати.

Повстанець зовсім не був грізний. Він грізний тільки для ворогів. Усміхався і приязно говорив. Привітався з Оленкою, запитав, чи не змерзла, що чувати в селі, чи не було большевиків, а потім поклав на санки два невеликі бузинові киї.

— Ці киї покладіть у в'язку хмизу й везіть у село. Тільки добре дивіться, щоб не згубити по дорозі! Вдома не рубайте їх, а покладіть десь у безпечне місце. Добре?

— Та ж певно, що добре! — підморгнули діти одне до одного. Випробувані повстанські спільники догадувалися, що в цих бузинових патиках захована якась таємниця.

— У свята до тебе, Андрію, прийде чоловік,

потре руки і скаже: „Ух, сьогодні мороз з очима!" По тих словах ти знатимеш, що йому треба передати ці киї, — продовжував повстанець.

— Усе зробимо, як кажете! — відповіли діти.

Тоді повстанець простягнув до них руки:

— Спасибі, молоді друзі! Веселих свят вам і вашим родинам! Не признавайтесь, де ви були, але у своїм селі передайте привіт тим, кого добре знаєте, від лісу... від наших хлопців...

— Від славної нашої повстанської армії! — з захопленням докінчив Андрійко, приступив до повстанця, обняв його і, шморгнувши губами по його лиці, сказав крізь сльози:

— Христос рождається!

— Христос рождається! Здорові святкуйте! — промовила Оленка і вклонилася воякові з такою пошаною, мов би в ту хвилину вона привітала не одного повстанця, а всю рідну армію, всю непокорену воюючу Україну. — Перекажіть повстанцям, щоб не тужили. Ми всі-всі будемо згадувати їх, за них молитися!

Повстанець усміхнувся.

— О ні, ми не будемо сумувати! У нас на те нема часу! А якщо засумуємо, то підемо большевикам заколядувати.

І поклав долоню на цівку своєї рушниці. Діти подумали собі, що дорого коштуватиме зайдаміродам ця повстанська коляда.

— По Різдві ми знов до вас прийдемо! — сказав Андрійко.

В дубовім лісі діти назбирали в'язку сухого ламаччя, міцно прив'язали мотузком до санок і подалися додому, вже не яром, а найпростішою дорогою. Коли вийшли з лісу, в сніговому тумані замаячіли три постаті.

— Ей, стійте! — загукав передній вояк, тримаючи напоготові пістоля.

Діти зупинилися.

— Ламаччя з лісу веземо, хіба не бачите? Мати хворі, і в хаті холодно!

— Н-да, поглянемо! — сказав недовірливо большевик. Перетрусив в'язку хмизу на санках.

— Нічого!

Та на тому справа не скінчилася. Дітей відпровадили в село, до сільської ради і там переглянули їх одежу й чоботи. Не обійшлося й без допитів, чи не бачили кого в лісі, чи не натрапляли на свіжі людські сліди. Звичайно, діти „нікого й нічого не бачили". Аж після того відпустили Андрійка й Оленку додому.

Ось, приховуючи лукаву посмішку, вони ніби діляться хмизом на Оленчинім подвір'ї.

— Це твоє! — каже Оленка і подає Андрієві два бузинові киї.

— А знаєш, — шепоче Андрій, — коли я побачив, що той Ірод тримає в руці одного цього кия, то в мене душа побігла в п'яти.

— Слухай, Андрію! — Оленка зовсім стишила голос. — Як воно з тими бузиновими киями? Я думаю, що в них усередину повстанці поклали якісь записки. Чи не так?

Андрій відповів „не знаю", але кліпнув очима на знак потвердження. Притулив до себе бузинові киї і, мов скарб, поніс до себе на подвір'я. І нараз зробилося йому на серці так легко й весело, що він, наперекір лихій долі, заспівав колядку про те, як то „Ісус-младенець піде з нами у танець".

Мирослав ПЕТРІВ *Ілюстрації Е. КОЗАКА*

ДО ВИФЛЕЄМУ

Братчик:

Санки мої готові!
Пожди лише хвилину —
Поїдемо далеко,
До міста Вифлеєму.

Сестричка:

О, Вифлеєм далеко,
Напевно аж за лісом;
В таку трудну дорогу
Рушаймо тільки з крісом.

Братчик:

Візьму я кріс і шаблю —
Дорога то далека,
А там вовки голодні
Та й інша небезпека.
Ще, може, хитрий Ірод
Скрізь буде нас слідити,
Щоб тільки до Дитятка
З дарунком не пустити.

Сестричка:

Ісуса він не любить,
На всіх дітей сердитий —

Накаже, певно, слугам
Зв'язати нас і вбити...

Б р а т ч и к :

Та зовсім ти не бійся!
Я тільки стукну крісом —
Впаде поганий Ірод,
І щезне Смерть із бісом.

С е с т р и ч к а :

О, знаю, знаю! Ірод
Отак впаде додолу,
Як це було на сцені
Торік у нашій школі.

Б р а т ч и к :

Тоді ми підем сміло
В печеру, де Ісусик.
Там буде дуже гарно!
Ти знаєш, як, Марусю?

С е с т р и ч к а :

Я знаю, добре знаю:
Ми станем біля входу —
Там ангелики Божі
І три царі зо Сходу.
А Йосип нас напевно
Побачить на порозі,
Він скаже: „Любі діти,
Ходіть, ходіть до Бозі!"
Ще й пастушкам накаже:
„Тримайте лад, хлоп'ятка!
Ці діти йдуть іздаля,
Пустіть їх до Дитятка!"
І пастушки слухняно
Розступляться під стіни,
Царі дадуть нам доступ
До Божої Дитини.
А ми підійдем близько,
Так близько, так близенько —
Ой, брате, як згадаю,
Тріпочеться серденько!

Б р а т ч и к :

Я знаю, добре знаю:
Погладить Божа Мати,
Ісусик засміється
І скаже нам співати.

С е с т р и ч к а :

І ми почнемо разом
Співати „Бог Предвічний",
Я тонко, а ти — басом,
Як в церкві дяк Надрічний.
Ісусик наш зрадіє,
Всміхнуться ангелята,
І вдаряться із дива
Об поли пастушата.

Б р а т ч и к :

А я тоді Христові
Дам всі свої горішки
І ці нові санчата —
Додому підем пішки.

(Хвилина мовчанки. В кімнаті сутеніє).

С е с т р и ч к а :

Івасю, забарилась
У місті наші мати,
В кімнаті сутеніє —
Чи довго треба ждати?

Б р а т ч и к *(засипляючи)*:

Та ждати нам не треба...
Сідай!.. Ось за хвилину...
Мої... санки... готові...
Гей... вйо... до Вифлеєму!..

(Потемніло. До кімнати входить мати. Діти сплять).

М а т и :

Не плачуть, не сумують,
Лиш сплять спокійно діти,
І усмішка щаслива
На личках грає-світить.
Їм сниться щось напевно —
Не треба їх будити!
Досніть той сон чудовий,
Досніть, щасливі діти!

Хто цей Ірод, що його могли б зустріти діти по дорозі в Вифлеєм?

Микола ЩЕРБАК *Ілюстрації П. ХОЛОДНОГО*

МІСЯЦІ

СІЧЕНЬ віє навкруги,
Навіває скрізь сніги.

ЛЮТИЙ кригою кує
І морозу додає.

БЕРЕЗЕНЬ встає зі сну,
Кличе весело весну.

КВІТЕНЬ розгріба грядки
І розсаджує квітки.

ТРАВЕНЬ, радий до забав,
Бродить босий серед трав.

ЧЕРВЕНЬ нам приносить грім,
Свіжі ягоди у дім.

ЛИПЕНЬ теж не забува
І несе рясні жнива.

СЕРПЕНЬ на току давно
Насипа в мішки зерно.

ВЕРЕСЕНЬ збирати рад
Яблука та виноград.

ЖОВТЕНЬ ходить по лісках
У жовтеньких чобітках.

ЛИСТОПАД гойда гілки
І розтрушує листки.

ГРУДЕНЬ в білім кожушку,
Їде в санях по сніжку.

Вийшов Чап-Чалап на гірку
І в снігу знайшов він зірку.

Взяв він зірку невеличку,
Прив'язав її на тичку.

І до Мишки-Кришки хати
Підійшов колядувати.

Мишка-Кришка, як почула,
Вогник у печі роздула.

Вареничок наварила,
Маку додала і сиру.

Чап-Чалап пішов в гостину
І гостився там годину.

Тож, як вийшов з хати пізно,
Вже надворі стало тісно.

Всі сусіди тут сиділи
І до зірки ручки гріли.

Ще й співали: „Люлі, люлі, —
Алилуя з Алилуї".

ЕКО

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА
UKRAINIAN TALE — BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ VI: ТУРЕЦЬКА ФОРТЕЦЯ — *CHAPTER VI: THE TURKISH FORTRESS*

На військовій раді козаки вирішили рушати в похід на Чорне Море.

At a war council the Kozaks decided to wage a military campaign in the direction of the Black Sea.

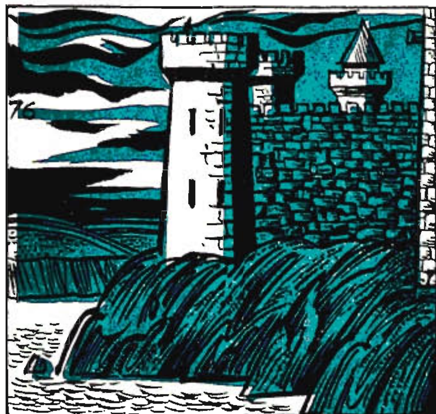
Взялися нові чайки, байдаки будувати, старі направляти.

They speedily began to build new boats and canoes and repaired the old ones.

— Курінний отамане, турецькі гармати в гирлі Дніпра — велика нам перешкода! — мовив Байда до Богдана.

"Otaman," — said Bayda to Bohdan, "the Turkish cannons at the delta of the Dnieper are a great obstacle to overcome!"

Дід Нечипір розповів про турецьку фортецю над Дніпром.

Old man Nechypir related what he knew about the Turkish fortress on the Dnieper.

Богдан подумав-подумав та й каже: — Нічого, дамо собі з тими гарматами раду!

Bohdan, after thinking a while, uttered: "Nothing to worry about, we shall take care of these cannons!"

Через кілька днів козацька фльотилія попливла вниз Дніпром.

After a few days the Kozak flotilla sailed down the Dnieper River.

(Продовження буде)

(To be continued)